

Botanische passie in de Noordelijke Maasvallei

Hoefijzervormig omringd door de diepe zandafgraving 'De Kuil' ligt, verscholen onder breed uitstaande eiken, de botanische tuin 'Paradise' van Martijn Essers. Als geboren (Zuid)Limburger is het hem, na vele omzwervingen, net gelukt om in zijn geliefde provincie terug te keren. Lopend kan hij de Limburgs-Gelderse grens wel gemakkelijk bereiken. Z'n tongval verraad hem direct. Molenhoek, net ten noorden van Mook, blijkt een geweldige plek om te wonen en daar je hobby's en passie uit te leven.

Martijn Essers (1944) is een geboren en getogen Heerdenaar met al vroeg een passie voor planten. Eerst was deze gericht op de inheemse flora en was het louter hobby. Op de vakschool in Venlo kreeg de passie voor cultuurplanten hem te pakken. Een zwaar verkeersongeluk kostte hem een paar jaar om weer verder te kunnen met zijn opleiding. Hij liep stage bij het gerenommeerde landschapsarchitectenbureau van Jac. Ritzen in Maastricht en deed toentertijd examen 'vakbekwaam hovenier' bij Teus van Eeten. Als jonge ondernemer startte hij een tuinontwerpbureau met hoveniersbedrijf. Daarna was hij enkele jaren werkzaam bij Presikhaaf in Arnhem als Hoofdwerkmeester Proefpark (testen en opleiden nieuwe werknemers in de cultuurtechniek). Hierna werd hij manager van het cultuurtechnisch bedrijf CCB te Amsterdam en later Hoofd Beheer Openbare Ruimte van het stadsdeel Westerpark. In Nijmegen ontmoette hij zijn huidige liefde, Cisca. Met haar vertrok hij naar de omgeving

van Mook. Ze kochten een huis in Molenhoek op een perceel dat vnl. bestond uit fruitbomen, afgewisseld met monumentale eiken, ongeveer een hectare groot.

Martijn werkte daar tot aan zijn pensionering als Tuin en Landschapsarchitect. Hij stopte veel energie in het aanleggen van een fraai sortimentspark met het accent op *Acer*, *Magnolia*, Bamboe, botanische Pioenen, planten uit China, Korea en Japan. Verder zocht en zoekt hij naar plantensoorten waar de naam 'delavayi' in voorkomt, vernoemd naar Père Delavay, een Franse missionaris.

Van deze laatste heeft hij inmiddels vele soorten verzameld o.a. *Asarum delavayi*, *Magnolia delavayi*, *Osmanthus delavayi*, *Paeonia delavayi*, *Gleditsia delavayi*, *Podophyllum delavayi*, *Incarvillea delavayi* en *Clethra delavayi*.

Zoals gezegd ontwikkelde hij op deze plek een hartstochtelijke passie voor planten en bomen, zowel Europees als wereldwijd. Ook verzamelde hij een enorme bibliotheek met boeken over tuinarchitectuur, planten en

‘planthunters’. Daarnaast heeft hij nog een grotere passie en dat is de fotografie. Martijn doet alles in het groot en bezit op het moment een digitaal archief van zo’n 280.000 foto’s van bomen, heesters en vaste planten van ‘all over the world’, maar ook van de vele reizen die hij maakte.

Martijn Essers in zijn botanische tuin ‘Paradise’ (nov. 2012)

Foto: Wout Kromhout

Bloeiwijze van *Clethra delavayi*. Het verzamelen van planten met ‘delavayi’ in de naam is een hobby van Essers

Foto: Martijn Essers

Hij verzorgt lezingen, verlucht met klankbeelden, zorgt voor illustraties in boeken en vakbladen. Onlangs was de boekpresentatie van *Wandelen door het kasteelpark Amsterrade*, een dendrologisch boekwerk over de monumentale bomen in dit park.

Dat het zeldzaam sortiment in zijn tuin hem aan het hart gaat en hem uitdaagt is wel te zien tijdens een rondgang door de vrijwel bladloze decembertuin. Dat vraagt om gedegen kennis van de wintertakken en dat valt bepaald niet altijd mee. Toch weet Martijn alle planten feilloos te benamen; hij heeft ze immers zelf allemaal geplant.

De botanische collectie wordt beheerd door handmatig wieden indien noodzakelijk. De optie ligt meer bij beheer door natuurlijke begroeiing en bodembedekkers van hoge kwaliteit en liefst groenblijvend. Ook lage heestergroepen doen mee aan het binnen de perken houden van het onkruid. Tezamen met de fraaie uitzichten over de tot een begroeide vallei omgetoverde zandafgraving is

het hier een lust voor oog, oor en neus. Dat dit door bepaalde unieke dieren ook wordt opgemerkt blijkt wel door de aanwezigheid van enkele dassenburchten. Verder lopen er vossen rond, zijn er ooit meer dan 60 vogelsoorten geteld in een jaar tijd en is het oppassen voor de vraatzucht van hazen en konijnen. Ook komen er meer dan 30 soorten paddenstoelen voor.

Op onze rondgang zagen we o.a. de prachtige groenblijvende bodembedekkers *Vancouveria planipetala* en *Vancouveria chrysantha*, *Staphylea holocarpa* 'Rosea': een sterk opgaande boomstruik, *Galax urceolata*: een lage, groenblijvende vaste plant, *Aesculus pavia* 'Splendens', *Sinocalycanthus chinensis*, *Magnolia* 'Maryland': een kleine wintergroene boom, een kruising tussen *M. grandiflora* en *M. virginiana*, *M. sieboldii* subsp. *sinensis*, *Acer diabolicum*, *Acer monspessulanum*

Acer palmatum 'Osakazuki' in herfsttooi

Foto: Martijn Essers

subsp. *turcomanicum*, *Acer cordatum*, *Corylus chinensis*, *Phyllostachys vivax* 'Aureocaulis' die in 6 tot 8 weken wel 10 meter hoog kan worden, *Emmenopteris henryi* die echter nog te jong is om te bloeien en ga zo maar door. Voor dendrologen een waar paradijs, vooral als je graag regelmatig met je mond vol tanden staat.

Vragen, vragen, vragen ...

Wat is je favoriete boom?

Zonder twijfelen de *Eucalyptus* in al zijn kleuren en verschijningsvormen.

Als je kon kiezen en je kon je arboretum opnieuw beginnen, waar zou je dat, met de huidige kennis, dan doen?

Zeker op dezelfde plaats. De bodem is hier zeer geschikt voor een uiteenlopende reeks van planten uit alle delen van de wereld. Ik zou hier eerder willen uitbreiden!

Welke plantengeur is je het liefst?

Die van *Chimonanthus praecox* en *Sarcococca*.

Wat is je belangrijkste werktuig en waarom?

Als eerste mijn handen, want ik wroet graag onder en tussen planten in mijn lemig/zandige bodem. Daarnaast de snoeischaar, want je moet de boel wel af en toe een beetje sturen.

Ben je ooit door een plantenboek zo gefascineerd dat je hem als een 'pageturner' in één ruk hebt uitgelezen?

Jawel, o.a. *Magnolia of China* van Law Yuh-Wu; *An Encyclopedia of Shade Perennials* van George Schmid en vele boeken over 'planthunters', o.a. de boeken van Roy Lancaster.

Met welke historische vakpersoonlijkheden zou je wel eens om je tuintafel willen zitten voor een goed gesprek over planten?

Joseph Banks en Jean Marie Delavay.

En met welke dendrologen van nu?

Pierre Theunissen, Dick van Gelderen, Henny Kolster en Chris van der Wurff.

Stel je had geen tuin, wat zou je dan de hele dag zoal doen?

Boeken lezen en verzamelen van naslagwerken, fotograferen, geschiedenis studeren over de Romeinse invloeden naar onze tijd.

Een bekend gezegde luidt: al zou de wereld morgen vergaan, dan plantte ik vandaag nog een appelboom. Wat zou jij doen in zo'n geval?

Reizen naar onbekende bestemmingen als daar de tijd nog voor is.

Wat wil je verder nog aan diepere gedachten kwijt aan het dendrologenvolk?

In de dendrologie ligt het accent vaak nog teveel op de cultuurvariëteiten. Ik zou een lans willen breken voor meer kennisontwikkeling over het onbekende botanische sortiment.

□

Phyllostachys vivax in de tuin van Martijn Essers

Foto: Wout Kromhout

